

A kínai textil- és ruházati ipar teljesítménymutatói és eredményességének forrásai

Csiszár Emília

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Fizikai Kémia és Anyagtudományi Tanszék,
Műanyag- és Gumiipari Laboratórium

Bevezetés

A múlt század kilencvenes éveinek végére Kína vált a világon a textil- és ruházati termékek legnagyobb előállítójává és exportőrévé. Ezzel egyidejűleg a textil- és ruházati ipar lett a kínai ipar egyik legfontosabb pillére. Már 2001-ben az ipari összetermelés 9,6 %-át a textil- és ruházati ipar adta, és ez az iparág foglalkoztatta az ipari munkások és alkalmazottak 13,7 %-át. A kínai textil- és ruházati ipar teljesítménye 2007-ig folyamatosan javult. Az iparág meghatározó vállalatainak profitja 2007-ben 6-10 %-kal nőtt, míg a kínai ipar átlagos profitnövekedése 3,9 % volt. Bár a 2008-as gazdasági adatok a kínai textil- és ruházati ipar növekedésének a megtorpanását jelzik, az elmúlt évek teljesítménymutatói rendkívüliek és a kiemelkedően eredményes működést bizonyítják. Kína textil- és ruházati iparban elfoglalt vezető szerepének a megértéséhez az iparág legfontosabb számszerű jellemzőinek a bemutatása, valamint a sikeresség forrásainak a megismerése szükséges.

A kínai textil- és ruházati ipar teljesítménymutatói

A hetvenes évek végén a kínai textil szektor rendkívül elmaradott volt, és még a népességnövekedésből adódó fokozódó belső igényeket sem tudta kielégíteni. Abban az időben kb. 23 millió gyűrűs fonófej és 490 ezer szövőgép működött, rendkívül elavult technikával és kétes munkakörülmények között. 1975-ben a kínai textilipar szálanyag felhasználása 2,66 millió tonna volt, és ez csupán kb. 11 %-a volt a világ szálanyag felhasználásának.

A hetvenes évek végétől kezdődően Kína elkezdte gazdasága megreformálását (Deng reformok meghirdetése, 1978). A tervgazdaságon alapuló és centralizált gazdasági szerkezetéről áttért a világgpiac változásaira nyitott piacgazdaságra. Először hongkongi, majd tajvani textil- és ruházati cégek – a földrajzi közelség és az olcsó munkaerő előnyeit kihasználva – áttelepítették üzemüket a Gyöngy-folyó deltájába, amely Kína déli határvidéke és határos Hongkonggal, és nagyon hamar rendkívül gyors fejlődés kezdődött el ezen a területen.

2000-re a kínai textilipar szálanyag felhasználása 13 millió tonnára nőtt, ez a világ szálanyag felhasználásának a 25 %-a. A gyűrűs fonófejek száma 2001-ben már 35 millió volt, a turbinás fonófejek száma pedig 700 ezer. A szövődei szektor modernizálása még szembetűnőbb: 2001-ben a működő 660 ezer szövőgép 90 %-a 10 évnél fiatalabb és 12 %-a vetélő nélküli berendezés. A megnövekedett szálanyag igény kielégítése a pamut- és szintetikusszál-termelés gyors fejlődését hozta magával. 2001-re Kína lett a világ legnagyobb pamuttermelője. A szintetikusszál-gyártás

fejlődését az 1. táblázat szemlélteti. Látható, hogy míg 1980-ban Kína a világ szintetikusszál termelésének csupán a 3 %-át adta az előállított 0,45 millió tonna mennyiséggel, addig 2004-re részesedése 37,2 %-ra nőtt és ez 15,11 millió tonna szintetikusszálát jelent.

1. táblázat. A világ és Kína szintetikusszál-gyártása

Év	Szintetikusszál-termelés (millió t)		Kína részesedése (%)
	a világon	Kínában	
1980	17,77	0,45	3,0
1985	16,89	0,95	5,6
1990	20,35	1,65	8,1
1995	26,00	3,20	12,3
2000	33,89	6,94	20,5
2004	40,57	15,11	37,2

Forrás: Zhang, Z. előadása az AUTEX 2007 Konferencián

A folyamatos növekedés a textil szektor más ágazataiban is rendkívül jelentős volt. Az iparágak eredményességét jól jellemzik a 2005-ös teljesítménymutatók, és azok 2004-re vonatkoztatott %-os növekedési értékei (2. táblázat).

2. táblázat. A textil- és ruházati ipar teljes termelése 2005-ben

(kizárólag a nagyvállalatok termelési értékeit figyelembe véve)

Termék	Egység	Termelt mennyiség	Százalékos növekedés 2004-hez viszonyítva
Szál	ezer t	16 292	14,75
Fonal	ezer t	14 124	23,61
Szövet	milliárd m	37,8	17,45
Színezett és nyomott szövet	milliárd m	36,2	15,69
Nemszőtt textíliák	ezer t	350	20,08
Selyem	ezer t	133	23,08
Selyemszövet	milliárd m	7,8	13,47
Szővött ruházat	milliárd db	7,1	11,63
Kötött ruházat	milliárd db	7,7	14,14

Forrás: Zhang, Z. előadása az AUTEX 2007 Konferencián

Kína a világ legnagyobb textil- és ruházati termék gyártója és exportőre, piaci részesedése folyamatosan növekszik a nemzetközi kereskedelemben. Alig 10 évvel a gazdasági reformok megkezdése után, 1988-ban a ruházati termékek exportja elérte a textilipari termékekét. Ezt követően 1988 és 2001 között – 13 év alatt – a ruházati termékek exportja 420 %-kal, a textiltermékek pedig 140 %-kal nőtt.

1980-ban a világ textiltermék piacán a kínai termékek aránya csupán 4,2 % volt. 2004-re ez az érték 18,37 %-ra nőtt. A kínai ruházati termékek export részesedése ennél nagyobb, 23,87 %. 2003-ban az USA textil importjának 19,85 %-a, ruházati importjának pedig 16,85 %-a származott Kínából. Japánban a textil termékek 48,21 %-a, a ruházati termékeknek pedig 79,94 %-a kínai termék. Az Európai Unióra vonatkozó adatok: 13,82 % és 20,47 %.

A versenyképesség forrásai

A kínai textil- és ruházati ipar kb. 20 év alatt a teljes elmaradottságtól eljutott a legfejlettebb szintig és a világ vezető textil- és ruházati iparává vált. A sikeres átalakulást számos tényező nagymértékben elősegítette, mindenek előtt a *kedvező üzleti környezet*, a szociális és politikai stabilitás. Az alkalmazottak biztonságban érzik magukat és a gyártás, valamint a szállítás biztonsága sem veszélyeztetett Kínában. Átlátható és kiszámítható a jogi és kereskedelmi környezet, valamint a szabályozórendszer. Minimálisak az adminisztratív terhek és minimális a korrupció. Kötelező a nemzetközileg elfogadott egészségügyi és munkavédelmi normák betartása.

A *fejlett és folyamatosan tovább javuló infrastruktúra*, az utak, a kikötők, a vasúti hálózat, valamint a légi szállítás szintén nélkülözhetetlen a textilipari alapanyagok és termékek szállítása során. A vízi és a közúti szállítás Kínában olcsó és gyors. A textilipari cégek biztonságosan hozzáférnek az energiaforrásokhoz, a vízhez és a telekommunikációs eszközökhöz. A legfontosabb *piacok közelsége* is nagymértékben hozzájárult a textil- és ruházati ipar fejlődéséhez.

Az iparág *nyersanyag ellátottsága* kiváló. A vállalatok könnyen hozzájutnak a helyben vagy az adott régióban termelt vagy gyártott jó minőségű alapanyagokhoz, a természetes vagy szintetikus szálanyagokhoz, a fonalhoz és a szövethez. A biztonságos termelést segíti a kiépített teljes ipari vertikum és a széleskörű nyersanyag ellátó rendszer, amelyek már egy-egy régióon belül is jellemzik a kínai textil- és ruházati ipart. A külföldről behozott nyersanyagokat behozatali vámmal terhelik, ezáltal is ösztönözik a hazai termelést. Az előbbiekhöz járulnak még az új gép- és nyersanyagellátást szolgáló beruházások, amelyeket rendkívül jelentős külföldi tőkebefektetések segítségével hajtottak végre az elmúlt időszakban (2001 és 2005 között 53,3 milliárd USD).

Egyes külföldi elemzők szerint a kínai textil- és ruházati ipar eredményességének legfontosabb forrása az olcsó, szakképzett és nagy tömegben rendelkezésre álló *munkaerő*. Kétségtelen tény, hogy az olcsó és gyakorlatilag kimeríthetetlen utánpótlással rendelkező munkaerő a kínai textilipart behozhatatlan előnyhöz juttatta az elmúlt évtizedekben. Kezdetben a parasztság közül kikerülő munkások nagy része szakképzetlen volt. Mára viszont már kiépült a textilipar minden egyes ágazatához kapcsolódó oktatási rendszer, amely az ipar igényeinek megfelelően biztosítja a szakképzett munkaerőt. A termelésben foglalkoztatott szakemberek és az irányítást végző szakképzett menedzszer réteg fontos szerepet játszott az új technológiák bevezetésében, a versenyképesség javításában és fenntartásában.

A legtöbb hazai és külföldi elemző szerint a kínai textil- és ruházati ipar versenyképességének legfonto-

sabb forrásai az *ipari klaszterek*. Klaszternek a földrajzilag egymáshoz közel lévő és egymással gazdasági kapcsolatban álló vállalatok egy csoportját nevezzük. A különféle termékek előállítására szakosodott klaszterek létrehozása és működése a kínai textil- és ruházati ipar nagyon fontos jellemzője. Kína különböző tartományaiban működő minden egyes klaszterhez több száz, vagy esetenként több ezer különböző méretű vállalat tartozik. A Kínai Nemzeti Textilipari Tanács (CNTIC) adatai szerint 2004-ben 19, egy-egy városhoz kapcsolódó ipari klaszter működött a textil- és ruházati iparban, és ezek együttes termelése közel 30 milliárd USD volt. Ez kb. egynegyede a teljes textil- és ruházati ipari termelésnek Kínában. A 19 klaszterben 1,81 millió embert foglalkoztatnak. 2006-ban a klaszterek száma 90 volt. A 3. táblázat néhány fontos klaszter termelési profilját és legfontosabb gazdasági mutatóit tartalmazza.

A klaszterek szerepe a kínai textil- és ruházati iparban rendkívül fontos. Erősítik Kína pozícióját a világpiacra, nagy hatást gyakorolnak a helyi gazdaság fejlődésére, és befolyásolják, alakítják az ország gazdasági térképét. Számos új vállalkozás létrejöttét segítik elő és ezáltal befolyásolják a foglalkoztatottságot az adott területen. Közvetve tehát a térség szociális helyzete is hatást gyakorolnak.

3. táblázat. A Zhejiang tartományban működő textil- és ruházati ipari klaszterek jellemzői

Hely	Termelési profil	Teljesítménymutatók
Zhili	Gyermek-ruházat	Éves forgalom: 2 milliárd jüan, a kínai termelés 15 %-a
Shengzhou	Nyakkendő	A kínai termelés 80 %-a, a világ termelésének 33 %-a
Datang	Zokni	Éves forgalom: 8 milliárd jüan, a kínai termelés 40 %-a
Suzhou	Selyem	A kínai termelés 30 %-a
Shaoxing	Szövött áru	A kínai termelés 7 %-a

Forrás: Zhang, Z. előadása az AUTEX 2007 Konferencián

Összefoglalás

A hetvenes évek végén Kína átalakította gazdaságát. A piac által vezérelt és a világpiacra nyitott gazdasági modell kialakítása során a textil- és ruházati iparban is mélyreható változások mentek végbe, amelyek az egyes vállalatok és az egész ipar szempontjából is meghatározó jelentőségűek voltak. A különböző változások közül a legjelentősebb az ipari klaszterek kialakulása volt. A klaszterek egy adott régióban, meghatározott termékcsoport előállítására szakosodott, több száz vagy több ezer különböző méretű vállalat egyesülésével jöttek létre. Alacsonyabb költségek és növekvő produktivitás jellemző a klaszterben működő vállalatok termelésére. Kiváló az információáramlás a klaszteren belüli cégek között, ami elősegíti az innovációt. Az innováció pedig nélkülözhetetlen a termelékenység további növeléséhez. A klaszter új üzleti vállalkozások létrehozására is ösztönöz, amely a klaszter növekedését és erősödését eredményezi. **A kínai textil- és ruházati ipar versenyképességének legfontosabb forrása tehát az ipari klaszterekben rejlik.**

Felhasznált irodalom

- Csiszár, E.: Kína és a globalizáció – textiles szemmel, *Magyar Textiltechnika*, LXI (5), 134-135 (2008)
- Csiszár, E.: Az exportorientált textil- és ruházati ipar Kínában, TMTE, Textilvegyész- és Kolorista Szakosztály ülése, Budapest, 2008. május 21.
- Zhang, Z.: Performance of China's Textile and Apparel Exports, AUTEX 2007, 26-28 June, 2007, Tampere, Finland
- Zhang, Z., To, C., Cao, N.: How do Industry Clusters Success: A Case Study in China's Textiles and Apparel Industries, *JTATM*, 4(2), 1-10 (2004)

Dewani, M. D.: Chinese textile industry: Its strengths and weaknesses. www.expresstextile.com

Zhang, H., Wang, G.: The Basic Traits of the Chinese Industry Competitiveness. www.nssc.stats.gov.cn

* * *

A szerző elérhetősége:

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Fizikai Kémia és Anyagtudományi Tanszék, Műanyag-
és Gumiipari Laboratórium
1521 Budapest, Műgyetem rkp. 3.
e-mail: ecsiszar@mail.bme.hu